

Martin Iturriza Irazusta

*Berrobi,
Gipuzkoa
(1922)*

Aurkibidea

Biografia

Berrobiko Seskea baserrian jaio zen Martin. Beti bizi izan da Berrobin eta ondo daki herriko kontuen berri. Gerra hasi zenean hamalau urte zeuzkan, eta orduko kontuak ere ondo gogoan ditu. Hogeita hamasei hilabete egin zituen soldadu, eta Afrikan ere izan zen (Melillan). Arbide baserriko Brigida Insaustirekin ezkondu zen. Senar-emazteak Berrobin bertan bizi izan dira azken urteetan.

Zintak

BRB-002

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Data:** 2010-02-05
- **Iraupena:** 75 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Arteaga, Karmele

Pasarteak

1. Herriko eskolan erdaraz ikasten zuten

- **Erref:** BRB-002/002
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:03:00. **Bukatu:** 00:04:32

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Eskolara gutxi joan ziren. Zazpi urte zituztela hasten ziren eskolan eta gutxitan joaten ziren. Maistra Iruñeko neskazahar bat zen, euskaraz ez zekiena. Eskolan makilarekin jotzen zuten. Lotsatuta ibiltzen ziren eskolan erdaraz ez zutelako ulertzen.

2. Egunez etxean lanean eta gauez eskolara

- **Erref:** BRB-002/003
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:04:32. **Bukatu:** 00:06:38

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzeta eta soroa
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Baserria » Baserriko lanak

Laburpena:

<p>13 urte zituela gerra hasi zen eta etxean gelditu zen. Udaberrian laiarekin lurra jiratzan ibiltzen ziren patata jartzeko. Ganadua aldatzen ere ibiltzen ziren. Etxean lan asko zegoelako ezin izaten zuten eskolara joan. Geroago gau-eskolan ibili zen, aberats batek utzitako diruarekin jarri zuten gau-eskolan, eta han ikasi zuen batuketak, kenketak, biderketak eta zatiketak egiten. Gau-eskolan apaiza zen maisua eta euskaraz erakusten zien.</p>

3. Gerra hasiera Berrobin

- **Erref:** BRB-002/007
- **Iraupena:** 0:03:29. **Hasi:** 00:11:55. **Bukatu:** 00:15:24

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra hasi zenean, Martin etxean egon zen aitari laguntzen. Martinek 14 urte zituen gerra hasi zenean. Kamioi koskor bat ibiltzen zen hiltegiara txekorrak eramaten. Gerra hasi zenean, kamioi hura armatutako mutilez beterik eramaten zuten Berastegiko mugara. Inguruko mutilak izaten ziren. Nafarrak mendiz sartu ziren jai arratsalde batean, eta bertakoak gordetzen ibili ziren; baina soldaduek ez zieten kasu handirik egin. Soldaduek 18 egun pasa zituzten Tolosara sartu aurretik Izaskungo menditik tiroak eginez. Tolosa hartu zutenean, aurrera egin zuten.

4. Bonbarderoak pasatzen ziren gerrako lehen egunetan

- **Erref:** BRB-002/008
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:15:24. **Bukatu:** 00:17:26

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Berrobin ez zegoen kotxerik. Menditik etorritako soldaduei ura eman zieten baserrian; soldadu euskaldunak ziren, nafarrak. Arratsaldetan, ordu jakin batean hiru abioi etortzen ziren bonbak botatzera. Bonbak Andoainen botatzen zituztela zioten.

5. Berrobiko lehenengo motoak eta kotxeak

- **Erref:** BRB-002/009
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:17:26. **Bukatu:** 00:19:21

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

Amerikatik aberastuta etorritako batzuk berriro Amerikara itzuli behar izan zuten. Haiek ziren motoa zuten bakarrak. Etxean behiak omen zituzten. Lehengo kotxea Calparsoro fabrikakoek ekarri zuten. Beraiek artajorran zebiltzan bitartean hamaika t´erdietan kotxea pasatzen zen. Fabrikan bi kamio zahar ere bazituzten estaziotik pasta ekartzeko.

6. Gerra ondoren soldadu Melillan eta Zaragozan

- **Erref:** BRB-002/010
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:19:21. **Bukatu:** 00:21:24

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

34 hilabete egon zen soldadu, Melillan eta gero Zaragozan. Euskaldun kuadrilla handia joan zen Melillara eta berak gazteleraz ez zekien ezer esaten; hala ere ez zuen arazorik izan. Donostiako bat kapitaina zen. Hogei urte zituen soldadu joan zenean eta gerra bukatuta zegoen.

7. Basora lanera arbolak moztera

- **Erref:** BRB-002/013
- **Iraupena:** 0:03:46. **Hasi:** 00:27:02. **Bukatu:** 00:30:48

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra denboran gaizki ibili ziren baina gero lana bazuten. Goizetik basora joaten ziren eta bertan eguna pasatzen zuten lanean. Fabriketan ikatzik gabe geratu zirenean, basoko egurra behar izaten zuten. Arbolak aizkorarekin eta trontzarekin botatzen zituzten. Arbola mota guztiak botatzen zituzten: gaztainondoak, pagoak... Menditik idiekin edo gurdiekin jaisten zituzten arbolak, lokatzez betetako bideetan barrena. Gero egurra fabrikara eramaten zuten. Ez zuten pentsatzen gaizki bizitzen zirenik.

8. Guardia Zibilak Berrobin

- **Erref:** BRB-002/019
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:47:43. **Bukatu:** 00:49:30

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

Soldaduak berehala eraman zituzten Berrobitik. Guardia Zibilak astean bi edo hiru aldiz etortzen ziren fusilak bizkarrean hartuta, eta errespetu handia zieten. Ikaratuta ibiltzen ziren. Ez zen kotxerik ikusten.

9. Fabrikara oinez edo bizikletaz

- **Erref:** BRB-002/020
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 00:49:30. **Bukatu:** 00:52:48

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Soldadutzatik etorrira, fabrikan lanean hasi zen eta oinez joaten zen. Asko bizikletaz joaten ziren fabrikara. Batek motoa ekarri zuenean denak harrituta gelditu ziren. Bizikletak ere asko ez ziren. Emakumeak ere bizikletan ibiltzen ziren. Linterna jartzen zioten bizikletari gauean ibili ahal izateko.

10. Gerraren amaiera kanpaien bidez ezagutu zuten

- **Erref:** BRB-002/023
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:59:45. **Bukatu:** 01:01:21

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kanpaiak

Laburpena:

Kanpaiak jo zituzten gerra bukatu zela jakinarazteko. Dena kanpaien bidez abisatzen zen. Heriotzak abisatzeko kanpaiak jotzen ziren.

Iturriza Irazusta, Martin | ahotsak.eus Orr.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-23

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com